

בגיל 21 חלתה איילת רוזנברג בסרטן שאיים על חייה. היא התמודדה עם טיפולים קשים, אבל כל העת הייתה טרודה דווקא בשאלה אחת: האם תצליח להביא ילד לעולם. לאחרונה, בגיל 37, היא זכתה להגשים את החלום בפעם הרביעית – ולעשות היסטוריה. בזכות בנה התינוק ישי, הפכה לאישה היחידה בעולם שילדה ארבעה ילדים מרקמת שחלה שנכרתה מגופה, הוקפאה והוחזרה למקומה הטבעי שנים לאחר מכן. מה שהיה אצל איילת טיפול ניסיוני, שגבל במדע בדיוני, הפך להליך שגרתי במרכז הרפואי שיבא שיכול לספק פתרון לנשים רבות

שרית רוזנבלום | צילום: שאול גולן

הנסיים של איילת

זה היה משהו שמאוד הטרד אותי. למזלי זכיתי בבעל מדהים. אני לא יודעת מה הייתי עושה במקומו. הוא היה אופטימי ואמר שמבחינתו אין מצב שלא נהיה הורים. הייתה לנו אמונה גדולה שהכל יהיה בסדר."

חצי שנה אחרי החתונה החליטו בני הזוג, שהגיע הזמן לעבור לשלב הבא: להקים משפחה. בניתוח נוסף הוחזרו שלוש מחמש רקמות השחיה שהוקפאו עבור איילת. חצי שנה לאחר מכן הרופאים בישרו לשניים, לשמחתם, שיש סימנים שהפעילות ההורמונלית בגופה של איילת התחדשה. השחלה המושגלת עברה. "עברנו טיפולי הפריה חוץ-גופית, וטיפולי השלישי נקלטו, עם הבן הבכור", אומרת איילת.

ביולי 2012 נולד יהונתן אור. שנה וחצי אחריו, בהיריון טבעי וספונטני, בלי שום טיפולים, נולדה תמר. נועם, השלישי, נולד אף הוא אחרי היריון טבעי לגמרי באוקטובר 2016. אבל אחריו משהו השתנה.

"הרבה זמן לא הצלחתי להרות באופן טבעי, ולכן שלחו אותי לבריאות, שהראו שהפעילות ההורמונלית שלי לא טובה", מספרת רוזנברג. "ניסינו כמה טיפולים נוספים, שלא עברו, ואז פרופ' מאירוב אמר שאני צריכה לעבור החזרה נוספת של רקמת שחלה, שעד אז שכבה בה קפאה. השתילו לי את שתי הפיסות הנוספות ששמרו עבורי ובוזו סיימתי את מלאי השחלות

שחלה קטנה מהגוף לפני הטיפול האגרסיבי, הקפאתה והחזרתה לגוף אחרי ההחלמה, בתקווה שתשוב לתפקד. אז, לפני 16 שנים, זה לא רק היה סופר ניסיוני, זה היה כמעט בגדר פנטזיה. רעיון עתידני לחלוטין, שלא ברור אילו סיכויים היו לו להצליח. אבל לרוזנברג, כאמור, לא הייתה ברירה אחרת. במאי 2008 היא נכנסה לניתוח לכריתת רקמת שחלה. הרופאים הקפואו חמש פיסות שחלה ועזרות שנכרתו מגופה, כל אחת מהן בגודל מילימטרים בודדים. "תיאמנו את הניתוח להוצאת השחלה לפני הטיפול, ושבוץ או שבוץ עיים אחרי זה התחלת את הכימו", היא נזכרת. אחרי הניתוח רוזנברג נכנסה לסדרת טיפולים קשים, שנמשכה שלושה חודשים. "את הטיפול האחרון סיימתי באוגוסט 2008, אבל לקח לי חודשיים ארוכים להתאושש ממנו", היא מספרת. "הייתי מאושפפת בכיבוד חודש וחצי, וגם אחר כך היו לא מעט סיכויים שהצריכו אשפוזים חוזרים. חודשים עברו עד שהרגשתי שאני מתחילה לחזור לעצמי".

הטיפול הקשה נגד המחלה הסתיים בהצלחה. מאז 2008 איילת בריאה. קצת יותר משנה לאחר שחזרה לחיים הכירה את בעלה לעתיד. באוגוסט 2010, שנתיים אחרי שהחלימה, צעדו השניים לחופה.

מתי סיפרת לו על מצבך המיוחד והאפשרות שתהיה לך בעיה להרות?
"ברגע שראיתי שזה מתחיל להיות יותר רציני

שהייתה טראומתית בשבילי, לא השפיעה עליי חזק כמו זה. לא יכולתי לשאת את המחשבה שלא אצליח להביא ילדים. הייתי ממש צעירה, אפילו חבר לא היה לי אז. אבל מבחינתי זה היה הרבה הראשון שצריך לטפל בו, עוד לפני המחלה".

עוד לפני הטיפול הראשון, הקל יחסית, הלכה רוזנברג להתיעץ עם פרופ' דרור מאירוב, מנהל המרכז לשימור פוריות ע"ש מוריס קאהן במרכז הרפואי שיבא, שמתמחה בשימור פוריות בחולות סרטן. "הוא אמר לי שלא אמורה להיות פגיעה ברבייה, שהמחזור ייפסק בעקבות הטיפולים אבל יחזור כשיסתיימו", היא מספרת. "המחזור אכן נפסק, אבל בגלל שהטיפולים התבצעו ברצף, הוא לא הספיק לחזור לפני הטיפול האגרסיבי. כשיחזרתי לפרופ' מאירוב הוא סיפר לי שיש טיפול ניסיוני ואמר שעד היום יש לו רק מטופלת אחת שעברה אותו. בחרתי בטיפול הזה, בעיקר כי לא הייתה שום אלטרנטיבה. אפשר היה להקפיא עור ברים, אבל לא היה לי אז בן זוג, כך שזה לא היה רלוונטי מבחינתי. הקפאתי ביציות, אבל נאמר לי מיד שהסיכוי שההקפאה תצליח והביציות יוכלו לעבור הפריה הוא אפסי".

בחזרה לחיים

הטיפול הניסיוני שאז פרופ' מאירוב דיבר עליו היה הקפאת רקמת שחלה. כלומר, הוצאת רקמת

במשך שנים היה ספק אם איילת רוזנברג בכלל תוכל אי פעם להיות אמא. אחרי שכמעט איבדה את חייה לסרטן, ועברה טיפולים קשים שהרסו את הפוריות שלה, נותר לה, בגיל 21 וקצת, חלום אחד ויחיד: להביא ילד לעולם.

לפני שלושה חודשים היא זכתה להגשים את החלום הזה, בפעם הרביעית. בנה ישי עשה היסטוריה לא רק פרטית להוריו, אלא גם עולמית. בזכותו הפכה אמו לאישה היחידה בהיסטוריה שילדה ארבעה ילדים מרקמת שחלה שנכרתה מגופה, הוקפאה והוחזרה למקומה הטבעי שנים לאחר מכן. חייה של איילת, כיום בת 37, מהיישוב ברוכין בשומרון, התהפכו בגיל 21, כשאובחנה בסרטן בלוטות הלימפה מסוג הודג'קין. "בהתחלה אמרו שאצטרך לעבור כימותרפיה קלה, ואולי בהמשך גם הקרנות", היא מספרת. "אבל אחרי שהטיפולים הסתיימו גילו לי בלוטה נוספת מוגדלת בכבה. מפה העסק התחיל להסתבך. הייתי צריכה לעבור טיפול כימי מאוד אגרסיבי, שממש מוחק את המערכת החיסונית, ואחרי השתלת מח עצם עצמית".

בתוך הגיהנום שאליו נקלעה, תופעות הלוואי הקשות של הטיפולים שנאלצה לעבור והמאבק על חייה, הטרידה את רוזנברג מחשבה אחת: איך למרות הטיפולים הקשים היא תוכל להרות בהמשך ולהפוך לאמא. "זה היה הדבר שהטרד אותי יותר מהכל", היא מספרת. "אפילו נשירת השיער,

"מי שלא עבר חוויה כזו לא יכול להבין את הפחד הגדול מלא להיות אמא". רוזנברג עם ארבעת ילדיה

"כשחזרתי לפרופ' מאירוב הוא סיפר לי שיש טיפול ניסיוני ואמר שעד היום יש לו רק מטופלת אחת שעברה אותו. בחרתי בטיפול הזה, בעיקר כי לא הייתה שום אלטרנטיבה. אפשר היה להקפיא עוברים, אבל לא היה לי אז בן זוג, כך שזה לא היה רלוונטי מבחינתי. הקפאתי ביציות, אבל נאמר לי מיד שהסיכוי שהקפאה תצליח והביציות יוכלו לעבור הפריה הוא אפסי"

אומר מאירוב. "אצל בודדות בלבד זה לא קורה". 50 אחוז מהנשים שעברו את ההשתלה הרו בעקבותיה. 40 אחוז ילדו לפחות ילד אחד. "חצי מהנשים נזקקות לטיפולי הפריה חוץ-גופית כדי להרות, וחצי מצליחות להרות לבד", מאירוב מספר. "סך הכל נולדו כתוצאה מהתהליך הזה 32 ילדים. שיעור ההצלחה מטורף".

עד היום הקפיאו מאירוב ושותפיו לפרויקט החשוב והייחודי הזה, ר"ר דוד שטוקהיים, ר"ר הילה רענני, פרופ' גידי רכבי ופרופ' איריס ברשק, רקמות שחלה גם לילדות ואפילו לתינוקות בנות שנה, שחלו במחלות שמאיימות על הפוריות העתידית שלהן. "יש לנו ניסיון רב בכירורגיית ילדים", פרופ' מאירוב אומר. "בחלק מהמקרים מדובר בילדות שנוקקות להשתלת מח עצם, שגומרת להן את הפוריות. יש לנו 100 או 150 מקרים כאלה. עוד לא החזרנו שחלות שהוצאו בגיל כזה, אבל בעולם כבר יש דיווחים שזה עובד היטב".

אין חשש שיחד עם הרקמה הקפואה, שני ברתה ברוב המקרים בזמן מחלה ממארת, תחזירו בטעות גם תאים סרטניים, שישובו להתרבות בגוף?

"החשש שישנם תאי סרטן ברקמה קיים תמיד, ולכן פיתחנו מרכז שמתמחה בחיפוש תאים כאלה. ביחד עם המרכז הפתולוגי בשיבא ועם המרכז לחקר הסרטן אנחנו נוקטים מספר פעולות לחפש תאי סרטן בשחלה. בין היתר משתילים אותן בעכברים מדוכאי חיסון לחצי שנה על מנת לוודא שאין תאים כאלה. אם מוצאים, לא מבצעים את ההחזרה. כשכל הבדיקות תקינות אפשר לבצע את ההחזרה בביטחון מלא. אנחנו היחידים בעולם שהשתלנו שחלה לחולת לוקמיה, שהסרטן שלה היה ברם ולכן מפושט בכל הגוף. הילד הראשון שנולד לחולה כזו שהחלימה היה אצלנו".

המהפכה הבאה

הניתוח להחזרת השחלה מתבצע באמצעות לפרוסקופיה, ואינו מצריך פתיחה מלאה של הבטן. המטופלת חוזרת הביתה למחרת. תפקוד השחלה המושגת משתנה מאישה לאישה. "יש נשים שהשחלה עוברת אצלן שמונה-עשרה שנים בלי בעיה, אצל אחרות רק שנה-שנתיים", מספר מאירוב. "חלק מהנשים נאלצו לעבור במשך הזמן יותר מהשתלה אחת, כדי להשיג עוד הריונות. עד היום אני מתפעל מאיך השחלה חוזרת לתפקוד אחרי שנכרתה והוקפאה. בסך הכל מדובר על חתיכה של חצי סנטימטר, שיש בה מספר מוגבל של ביציות".

האפשרות להחזיר את רקמת השחלה לגוף, ויחד איתה את התפקוד ההורמונלי, שאובד בטיפולים, מעלה אפשרות מהפכנית נוספת: להחזיר את השחלה המוקפאת לא לצורך היריון, אלא לצורך רחייית גיל המעבר ותסמיניו. "נשים שיש להן שחלות בהקפאה אומרות לי 'ככה לא נצטרך הורמונים', מספר מאירוב. "לנשים מסוימות זה בהחלט עשוי להתאים. זה עדיין לא קרה, אבל בעתיד בהחלט יתכן שנתחיל לעשות גם את זה". "זה ממש סיעתא דשמיא, נס של בורא עולם", מתפעלת איילת רוזנברג מהנס הפרטי שקרה לה. "כשהייתי חולה לא העליתי בדעתי שתהיה לי משפחה כזו. מי שלא עבר חוויה כזו לא יכול להבין את הפחד הגדול הזה, לא להיות אמא. מזל שמצאתי רופאים שהם שליחים".

פרופ' מאירוב מוסיף: "כשהתחלתי לעסוק בתחום, אנשים אמרו לי 'מה אתה צריך את הצורה הזו, מה כבר ייצא ממנה?'. והנה יצא, יצא הרבה מאוד".

הראשונה בישראל הקפאת שחלה. גם היא, כמו איילת, החלימה מסרטן בלוטות הלימפה. הילדה הראשונה שנולדה בישראל כתוצאה מטיפולי כזה חגגה השנה 16. "בשנים הראשונות זה תפס לאט", מספר מאירוב. "היו מעט מאוד מרכזים בעולם שעשו את זה. יכולתי לספור אותם על יד אחת. היום כבר יש מאות".

ב-2008, אחרי שנוכח בהצלחותיה, הכריז משרד הבריאות כי לא מדובר עוד בשיטה ניסיונית. "כיום הטיפול נמצא בסל הבריאות. זה כמו שמישהו בא להוציא אפנדיציט. אין בזה שום אלמנט ניסיוני", אומר פרופ' מאירוב.

שיבא הוא כיום המרכז הרפואי הגדול בעולם להשתלות כאלה, שמתבצעות בישראל במרכזים נוספים בודדים, ובמספרים קטנים. עד היום הקפיא צוות המרכז, הכולל גם את היחידה להפריה חוץ-גופית ואת המעבדה ל-IVF, ל-750 רקמות שחלה, והחזיר רק

מות כאלה ל-75 נשים. תוצאות הטיפול המהפכני הזה הן חסרות תקדים: ב-95 אחוז מהנשים שרקמות השחלה הוחזרו לגופן חזר גם התפקוד השחלתי. "נשים ששנים לא היה להן מחזור מתחילות שוב לקבל אותו",

"שיעור ההצלחה הוא מטורף". פרופ' דרור מאירוב

"במקרים כאלה יש לנו מגבלה מסוימת, כי לפני הטיפול נגד סרטן לא ניתן לעבור הרבה טיפולים לשאיבת ביציות", אומר פרופ' מאירוב. "חולת לוקמיה או חולה עם ממצאים גדולים בחזה תמות אם לא יטפלו בגידול שלה בזמן. לכן במצבים כאלה היא יכולה לעבור טיפול אחד או שניים בלבד להקפאת ביציות. אנחנו עושים המון טיפולים כאלה. יש לנו פרוטוקולים הור-

מונליים מיוחדים שלא יסכנו את הבריאות של נשים כאלה. בתי החולים הטובים בעולם הגיעו עד 30 אחוז סיכוי לילד במצב כזה - אבל האפשרויות בשיטה הזו עדיין מוגבלות, מהסיבות שהזכרתי. טיפול כזה גם לא ניתן לנו אפשרות לשמר את התפקוד ההורמונלי".

את הירע בשיטה השנייה, שימור רקמת שחלה, רכש מאירוב ב-1996 באנגליה יחד עם מי שהיה בשעתו מנהל היחידה להפריה חוץ-גופית בשיבא, פרופ' שוקי דוד, כשעוד הייתה בניסויים בבעלי חיים. "היינו אומרים לנשים שנוקקות לטיפולים כאלה 'כבשים נולדו ילדים'", נזכר מאירוב. "יותר מזה לא יכולנו להבטיח". שנתיים מאוחר יותר, ב-1998, עברה החולה

הקפואות שלי. ב-1 ביולי השנה נולד ישי, גם הוא אחרי היריון ספונטני".

השלמת את המשפחה, או שאת חולמת על עוד תינוק?

"יש עוד קטן, אנחנו עוד לא שם, אבל בעזרת השם, נשמח מאוד לעוד אחד".

בזכות הטכנולוגיה

זה עדיין נשמע כמו מדע בדיוני. רקמת שחלה המכילה מספר ביציות לא ירוע נכרתת מהגוף ומוקפאת בהקפאה עמוקה. שנים לאחר מכן היא מושגת חזרה בגוף ומתחילה לייצר ביציות טובות דיין להפריה. אבל יותר מ-20 שנה אחרי הניסיונות הראשונים בטכנולוגיה המופלאה הזו, כבר מדובר כמעט בשגרה. נשים שהפוריות שלהן עומדת להיקטע בשלב מוקדם בגלל מחלה או בשל הזדקנות מואצת של השחלות יכולות היום לשמר בזכותה את פוטנציאל ההורות שלהן לשנים רבות.

השיטה המוכרת יותר להשיג את המטרה הזו היא באמצעות הקפאת ביציות, אולם ההצלחה של זו תלויה בשני פרמטרים עיקריים: בגיל האישה ובמספר הביציות שהיא מקפיאה. מגבלה נוספת: לנשים שחלו בסרטן, למשל, אין הרבה זמן לעבור טיפולים כאלה, בשל הדחיפות לטפל במחלה.

